

TRYGG PÅ JOBBET

Ett nyhetsbrev från AFA Försäkring. Juni 2017

FÖREBYGGA >

SÅ KAN SKADLIGA
VIBRATIONER MINSKA

ARBETSMILJÖ >

DAGS ATT ANMÄLA
SIG TILL GILLA JOBBET

SÄKERHET >

UNGA I BYGGBRANSCHEN
SKADAR SIG OFTARE

Möbeljättens smarta lösningar

afa
FÖRSÄKRING

För IKEA är det viktigt att de anställda får försäkringspengar när de har rätt till det. Lisa Persson och hennes kollegor har hittat ett bra system för hur det ska gå till.

Ändrade beteenden kan minska riskerna

I VISSA BRANSCHER är det i princip omöjligt att skapa en riskfri arbetsmiljö. Arbetets natur är av det slaget att riskerna finns där som en del av vardagen.

Men de går att minska genom att man påverkar beteenden. Därför är det glädjande att se att det händer mycket positivt hos många företag inom byggsektorn, som är en sektor med högre risker för allvarliga arbetsskador. Att en stor aktör som Veidekke väljer att använda sig av det strategiska arbetsmiljöverktyget IA som vi har tagit fram tillsammans med Svenskt Näringsliv, LO, PTK och branscherna är ett steg framåt. Det går också i linje med vår önskan att kunna förebygga risker i arbetslivet.

VÅR ARBETSSKADEFÖRSÄKRING, TFA, fyller 40 år i sommar. Den kom till som ett sätt att skapa större trygghet för de anställda. Det var också ett

”*Det allra bästa är så klart om arbetsplatserna blir så duktiga i sitt arbetsmiljöarbete att färre behöver försäkringen.*”

sätt för parterna på arbetsmarknaden att slippa uppslitande skadeståndsprocesser mellan anställda och arbetsgivare. Men det allra bästa är så klart om arbetsplatserna blir så duktiga i sitt arbetsmiljö-

arbete så att färre behöver försäkringen. Det sparar mycket onödigt lidande.

Men när försäkringen behövs ska den finnas där. Då är det viktigt att det är enkelt att hantera den och att ansöka. Här har vi utvecklat de tekniska systemen rejält under senare år. Arbetsgivaren har också en nyckelroll här. Att se till att de anställda får den ersättning de har rätt till är att värna om dem. I det här

numret träffar vi IKEA, som är duktiga på detta. De berättar hur de tänker och ger sina bästa tips för hur andra kan se till att försäkringspengar hamnar där de ska.

Trevlig sommar!

JOHAN LJUNGQVIST
KOMMUNIKATIONS-DIREKTÖR
AFA FÖRSÄKRING

Trygghet gör arbetslivet hållbart	3
Späckat program i Almedalen	4
Sommarjobbarna är också försäkrade	5
IKEA:s grepp ger fler rätt ersättning	6
Stress ökar skaderisk på byggen	10
Vibrationsskadorna ett ökande problem	14
Försäkring till efterlevande når ut	16

Trygghet på jobbet för 4,5 miljoner människor

POSTADRESS AFA Försäkring 106 27 Stockholm
BESÖKSADRESS Klara Södra Kyrkogata 18
KUNDCENTER 0771-88 00 99 VX 08-696 40 00
PÅ WEBBEN www.afaforsakring.se

TRYGG PÅ JOBBET utkommer 4 gånger per år i tryckt form.
KONTAKT: tryggpajobbet@afaforsakring.se
ANSVARIG UTGIVARE: Johan Ljungqvist, kommunikationsdirektör
REDAKTÖRER: Benny Nyberg, AFA Försäkring,
Per Cornell, Nice One, www.nice.one
REDAKTIONSRÅD: Walid Anan, Malin Artvin, Camilla Arvenberg, Pelle Boman,
Marie-Louise Forslund, Maria Schütt, Mikael Jakobsson och Oskar Ahlund
UPPLAGA: 10 000
TRYCK: TMG Sthlm

Fyra steg mot hållbarhet

Det finns tillfällen i livet när de kollektivavtalade försäkringarna är skillnaden mellan kaos och trygghet. Därför bidrar försäkringarna till ett hållbart arbetsliv.

HÅLLBARHET KAN vara många olika saker. När AFA Försäkring nu presenterar sin hållbarhetsredovisning är det i första hand grunduppdraget att tillgodose behovet av ekonomisk trygghet i arbetslivet som lyfts fram. För det finns en hållbarhetstanke med den här typen av försäkringar.

– De kollektivavtalade försäkringarna har gett ökad trygghet och bidragit till en tryggare vardag för arbetstagare i mer än 50 år. Så länge har AFA Försäkring förvaltad idén om försäkringar på lika villkor och bidragit till hållbarhet i arbetslivet, säger Anders Moberg, vd för AFA Försäkring.

Företaget har en unik position på den svenska arbetsmarknaden eftersom tio arbetstagare omfattas av minst en av försäkringarna. Varje dag betalas 38 miljoner kronor ut i ersättningar. Verksamheten påverkar därmed många människor och har stor betydelse för såväl försäkringstagare som försäkrade och samhället i stort.

Men hållbarhet är också att verksamheten utförs på ett ansvarsfullt sätt. En långsiktig och trygg kapitalförvaltning säkerställer framtida utbetalningar. Det ger också möjlighet till satsningar på förebyggande arbete som syftar till att förbättra arbetsmiljön och minska ohäl-

Hållbara försäkringar för ett hållbart arbetsliv.

Anders Moberg,
vd för AFA
Försäkring.

”
Försäkringarna har gett arbetsgivare ökad trygghet i mer än 50 år.

san i arbetslivet. Genom att förebygga skador och risker i arbetslivet minskar på lång sikt även trycket på försäkringarna och kostnaderna i samhället minskar. AFA Försäkring satsar cirka 300 miljoner kronor varje år på förebyggande arbete, bland annat i form av arbetsmiljöforskning.

AFA FÖRSÄKRING placerar sitt kapital i verksamheter som också ska vara hållbara.

– Hållbarhet är en av parametrarna i de investeringsanalyser vi gör inför varje placeringsbeslut. Två gånger per år låter vi göra en så kallad negativ screening av våra aktier och räntebärande placeringar för att försäkra oss om att våra investeringar är etiskt försvarbara, säger Anders Moberg.

AFA Försäkring har också låtit mäta vilket koldioxidavtryck aktieportföljen ger. Mätningen visade att utsläppen är 18 procent lägre jämfört med liknande bolag. ●

Det här är kollektivavtalad försäkring

4,5 MILJONER människor är i dag försäkrade hos AFA Försäkring och omfattas av minst en av försäkringarna.

En kollektivavtalad lösning innebär att alla anställda omfattas på lika villkor och utan hälsoprövning.

Avtalsförsäkringarna kompletterar de lagstadgade försäkringarna och ger en extra ekonomisk trygghet vid sjukdom, arbetsskada, arbetsbrist, dödsfall och föräldraledighet.

En kollektivavtalad försäkring bestäms efter förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Arbetsgivaren tecknar försäkringen och betalar premien. När många människor försäkras på lika villkor och utan hälsoprövning kan kostnaden för administration sänkas och riskerna spridas. Det leder till förmånliga försäkringsavtal med låga premier.

EN ANSTÄLLD BEHÖVER inte vara medlem i facket för att omfattas av försäkringarna. De innehåller också en garantiregel, som innebär att försäkringarna gäller så fort kollektivavtalet börjat gälla.

Även arbetsgivare utan kollektivavtal kan teckna försäkringar för sina anställda. ●

KOLLEKTIVAVTALADE FÖRSÄKRINGAR

- Sjukförsäkring för medarbetare som är sjukskrivna.
- Arbetsskadeförsäkring för medarbetare som skadar sig på eller på väg till eller från jobbet.
- Försäkring vid föräldraledighet för medarbetare med föräldra- eller graviditetspenning.
- Försäkring vid dödsfall om medarbetaren avlider.
- Försäkring vid arbetsbrist om medarbetaren blir uppsagd.

FAKTA

- Förra året betalade AFA Försäkring ut 9,9 miljarder kronor i ersättning.
- 300 miljoner kronor avsattes till förebyggande arbete varav 150 miljoner till forskning om arbetsmiljö och hälsa.
- Det förvaltade kapitalet hade vid utgången av 2016 ett värde på 197 miljarder kronor. Det förvaltas främst i aktier, räntebärande papper och fastigheter.
- Avkastningen förra året var 9,8 procent.
- Hållbarhetsredovisningen finns att läsa på afafor-sakring.se.

FOTO: REGION GOTLAND

Seminarier kring framtidens stora arbetsmiljöfrågor är årets tema för AFA Försäkring.

Framtidsspaningar i Almedalen

Framtiden står på programmet när AFA Försäkring är på plats i Almedalen. Digitalisering, robotisering och artificiell intelligens kan vara de frågor som påverkar vår arbetsmiljö mest framöver.

FÖR NIONDE ÅRET i följd finns AFA Försäkring på plats i Almedalen.

I år satsar man på framåtblickande seminarier.

– Vi har ett väldigt spännande seminarieprogram. Digitalisering, robotisering och artificiell intelligens är i fokus. På tisdagen den 4 juli blir det en hel eftermiddag med intressanta samtal som ur flera perspektiv lyfter digitaliseringens möjligheter och påverkan på vår arbetsmiljö. Vi kommer även att diskutera hur digitaliseringen påverkar framtidens anställningsformer och arbetssätt och därmed även de kollektivavtalade försäkringarna, säger Camilla Hagblom,

projektledare på AFA Försäkring.

Vilka vänder sig seminarierna till?

– Alla som är intresserade av arbetsmiljö- och hälsofrågor är välkomna! Särskilt om man är intresserad av digitaliseringsfrågorna. Vi tror att det kommer att attrahera flera intresseorganisationer, arbetsmarknadens parter, politiker och andra beslutsfattare.

AFA Försäkring kommer dessutom att i sin monter presentera bredden av sin verksamhet: Försäkra, Förvalta och Förebygga, och ha flera spännande aktiviteter.

– I år har vi en bättre monterplats än sist. Vi finns längst ner på Cramérgatan där många passerar, nästan nere vid hamnplan.

Varför är AFA Försäkring i Almedalen?

– Förutom att nätverka på plats och sprida resultat från den forskning som vi finansierar vill vi kunna prata med folk om kollektivavtalad försäkring och vår övriga verksamhet. ●

Camilla Hagblom, projektledare på AFA Försäkring.

”
Digitalisering, robotisering och artificiell intelligens är i fokus.

Pricka in plats 302 på din karta!

Seminarier och mingel

Besök AFA Försäkrings monter den 3–5 juli på Cramérgatan i Visby, nästan längst ner vid hamnplan, plats 302 på kartan.

AFA Försäkring håller också seminarier. De äger rum mellan klockan 13 och 16.45 i lokalen ”Bryggan” i Hälsodalen, S:t Hans Café, S:t Hansplan.

Seminarium 1: Leda och arbeta i det digitala arbetslivet

Medverkande bl a Jan Gulliksen, ordförande i Digitaliseringskommisionen och professor människa-data-interaktion, Kristina Palm, forskare, Robert Jakobsson, biträdande vd Prevent, och Anna Weigelt, chef Analysavdelningen, AFA Försäkring.

Seminarium 2: Helt sjukt men kanske också mycket friskare. Vad kan robotarna göra – och inte göra – för vår arbetsmiljö?

Medverkande bl a Adam Hagman, affärsutvecklare hälsorobotik Robotdalen, och Mouna Esmailzadeh, läkare, hjärnforskare samt entreprenör.

Seminarium 3: En trendspaning kring framtidens arbetsliv – nya jobb, helt nya villkor?

Medverkande bl a Ashkan Fardoust, forskare och föreläsare, Stefan Fölster, författare och expert digitalisering, och Michel Normark, chef partsrelationer och försäkringsvillkor, AFA Försäkring.

Läs mer om seminarieprogrammet med mera på www.afaforsakring.se/almedalen.

Följ oss på **Twitter** där vi twittrar före, under och efter Almedalen @afaforsakring (<https://twitter.com/afaforsakring>)

Missa inte höstens stora arbetsmiljöevent!

Det är dags att anmäla sig till Gilla Jobbet! En heldag med praktiska verktyg kring hur man förbättrar sin arbetsmiljö.

I DEN TREDJE UPPLAGAN av Gilla Jobbet, som äger rum 26 oktober, har arbetsmiljö-

jöeventet skiftat form något. I år ligger huvudfokus på kunskap, inspiration och praktiska verktyg. Två andra nyheter är att det i år dels är helt gratis, dels äger rum i centrala Stockholm, på Norra latin och Folkets Hus. Intresset lär vara stort så det är klokt att göra sin anmälan redan före sommaren – det går bra

NÄR & VAR?

- **26 oktober 2017** på **Norra latin och Folkets Hus** i Stockholm.
- **Läs hela programmet** på gillajobbet.se.

att välja seminarier senare.

Dagen består av en större inledningsföreläsning av Cecilia Berlin, som tidigare fått post doc-stöd av AFA Försäkring för sin forskning inom ergonomi. Därefter finns det 24 olika seminarier inom fyra ämnesområden att välja mellan. Seminarierna är 35 alternativt 90

Sommarvikarierna är också försäkrade

FOTO: ANNA RUT FRIDHOLM

När oerfarna vikarier rycker in är det viktigt att arbetsgivaren vet vad som gäller.

När sommarvikarierna rycker in kan det behövas extra tydlighet från arbetsgivaren. Till exempel när det gäller försäkringar.

NU VÄNTAR NÅGRA månader när många arbetsplatser tar emot sommarvikarier. Det innebär också att en hel del frågor kan dyka upp. Det märks inte minst i de samtal som kommer in till LO:s hjälptelefonlinje för sommarjobbare. Men många av frågorna som kommer in den vägen skulle enkelt kunna undvikas med lite

tydligare information från arbetsgivarna.

Vad man bör tänka på om man anställer sommarjobbare är att en del av dem kanske har sin första kontakt med arbetslivet. Då är det mycket som inte är självklart. Därför är det viktigt att arbetsgivaren upplyser sommarjobbarna om de villkor som gäller. Har arbetsplatsen kollektivavtal omfattas till exempel även sommarvikarierna av de kollektivavtalade försäkringarna.

Enligt LO är det återigen fler arbetsgivare som tar in sommarjobbare, vilket är väldigt positivt för många unga som behöver arbetslivserfarenheter. ●

5 TIPS TILL ARBETS-GIVARE

1 Skriv anställningsavtal.

Det är en säkerhet för båda parter och gör att man kan undvika onödiga missförstånd.

2 Ha koll på föreskrifterna från Arbetsmiljöverket för vad som gäller om man har anställda under 18 år.

3 Har ni kollektivavtal omfattas även sommarjobbarna av detta, till exempel när det gäller försäkringar.

4 En självklart: anställ ingen svart arbetskraft, bland annat för att inga försäkringar då gäller, vilket kan ställa till det ordentligt för den "anställda".

5 Var generös med arbetsintyg efter anställningen.

Se alla filmerna om arbetsmiljö

Nu finns hela filmserien där forskaren Samuel West testar arbetsmiljön inom olika yrken att se på nätet.

I filmerna skildras lösningar på vanliga problem på ett lättamt och samtidigt utbildande sätt. Samuel West testar bland annat att jobba som frisör, kock och städare.

Filmerna finns att se på afasakring.se/forebygga/wake-up. ●

3 443 000

får forskningsprojektet Mobbning i arbetslivet från AFA Försäkring. Michael Rosander och Stefan Blomberg, Linköpings universitet, ska forska om hur olika faktorer påverkar mobbning.

”Mitt syfte med utredningen är att förbättra stödet till den som blir sjukskriven.

Socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (s) i ett pressmeddelande om den nya utredning som regeringen har tillsatt och som ska undersöka om bättre finansiell samordning mellan stat och landskap kan förbättra situationen.

minuter långa – de längre innehåller mer av diskussion och interaktion.

Fokusområdena som präglar innehållet är: **Sund och säker arbetsmiljö för alla åldrar, Verksamhetsnyttan med god arbetsmiljö, Arbetsmiljön ska också vara hälsofrämjande och Digital arbetsmiljö.**

ANMÄL DIG!

- **Det är kostnadsfritt att delta, men anmälan krävs. Först till kvarn: gillajobbet.se.**

Dagen avrundas med ett lätt- samt och humoristiskt inslag.

Gilla Jobbet vänder sig till chefer, skyddsombud, arbetsmiljöansvariga och de som jobbar med HR-frågor.

– Gilla Jobbet kommer att ge alla besökare en ökad kunskap och praktiska verktyg för hur de kan hantera sin ar-

GILLA
ARBETSLIVETS MÖTESPLATS
JOBDET

betsmiljö på ett ännu bättre och mer medvetet sätt, säger Petra

Lundberg, kommunikationsansvarig, Gilla Jobbet.

Eventet i Stockholm i oktober är ett av flera planerade event. Framöver kommer Gilla Jobbet att besöka flera orter i Sverige. ●

Lisa Persson, HR-generalist på IKEA i Uppsala, och Viktoria Hedman, kassör, tar en tur på tag själv-lagret.

Så visar IKEA att de bryr sig

”Ett brev betyder så mycket” var en slogan som Postverket använde en gång i tiden. IKEA har tagit orden på allvar och skickar ut ett brev till sina anställda med påminnelse om att söka ersättning från AFA Försäkring.

TEXT: MAGNUS HAGSTRÖM FOTO: ANNA RUT FRIDHOLM

”Vet du var jag hittar rullskydd till kontorsstolar?”

Lisa Persson är en av tre HR-generalister på IKEA i Uppsala – men som de flesta på företaget, oavsett vilken tjänst de har, är hon ibland ute på varuhusgolvet. Och då kan man få svara på frågor. Hon byter några ord med Viktoria Hedman, som är kassör på kontoret och även hon tillfälligt ute i butiken. Viktoria vet var man hittar rullskydden och mannen i den beige jackan får svar.

– Det finns absolut en ”IKEA-anda” som genomsyrar hela huset. Det är därför jag jobbar här, säger Viktoria, vars mamma och syster också är anställda vid IKEA, liksom hennes rumskompis.

IKEA-andan finns beskriven i ett antal formulerade värderingar men sådana riskerar ju alltid att bara bli ord på ett papper. Det handlar om sådant som kostnadsmedvetenhet, ge och ta ansvar, att leda genom exempel och att man gör saker tillsammans.

– Frågar du medarbetarna om

IKEA:s värderingar tror jag ingen kan rabbla dem utantill, däremot skulle alla indirekt säga saker som visar att de efterlever dem. IKEA letar efter enkla och ärliga människor som delar våra värderingar, säger Lisa Persson.

FÖR ATT FÅ EN anda där personalen känner att de vill bidra behöver ett företag visa att de är måna om sin personal. IKEA ser de kollektivavtalade försäkringarna som en viktig del av personalpolitiken. Hanteringen kring dessa sköts förstås ofta lokalt, i något av de 20 IKEA-varuhus som finns i landet, men man har också en central avdelning i Älmhult som sysslar med pensions- och försäkringsfrågor.

– Jag tycker vi arbetar långsiktigt och systematiskt, säger Jon Birgersson, som är pensions- och försäkringsansvarig med bas i Älmhult.

Hur tänker ni kring att de anställda ska få pengar från försäkringarna?

– I grunden tänker vi ganska praktiskt. Kollektivavtalet är ett förträffligt sätt att hantera de >>>

”
Det är bra att det finns två parter som förhandlar och att det ser likadant ut överallt.

Jon Birgersson,
pensions- och
försäkrings-
ansvarig på IKEA

» här frågorna. Vi har så klart ibland egna uppfattningar men det är bra att det finns två parter som förhandlar och att det ser likadant ut överallt, även om avtalen kostar en del. När det gäller försäkringarna vill vi vara behjälpliga så att utbetalningarna sker på ett korrekt sätt. Vi har ett arbetsgivaransvar.

Och mer konkret, hur arbetar ni i praktiken?

– Det är bra att ha någon i organisationen som är ansvarig. Normalt brukar försäkringsfrågorna hanteras av HR-funktionen men de har ofta massor av andra uppgifter också. Alla är förstås inte lika stora som IKEA men vi tror man ska ha en HR-funktion som är dedikerad till att jobba med försäkringsfrågor. Viktigt också att göra det enkelt och kunna anmäla via webben. Något vi får höra ibland är ”det funkade rätt smidigt”. Det finns en grad av automatik inbyggd i systemet, säger Jon Birgersson.

DEN SOM PÅ IKEA i Uppsala fått försäkringsfrågorna på sitt bord är Lisa Persson. De tre HR-generalisterna har egna ansvarsområden och försäkringsfrågorna har blivit en del av Lisas vardag, men hon är relativt ny på tjänsten och tycker inte själv att hon har örnkoll på allt. Just försäkringsfrågor upptar inte så mycket av hennes tid. Dock finns det också ett skyddsombud som är försäkringsansvarig som facklig representant för Handels. Och den centrala funktionen har en nyckelroll i att förmedla kunskapen till hela IKEA med 14000 medarbetare i Sverige. Jon Birgersson förklarar upplägget:

– 20 varuhus skulle kunna innebära 20 lokala enheter som var och en måste sätta upp sitt eget hanteringsätt. I stället kan man vända sig till oss i Älmhult. Personal kan tillsammans med sin chef vända sig till oss och vi sifferar på telefon om det behövs.

En svårighet är att man kanske inte är på arbetsplatsen när man ska söka pengar. Hur tacklar ni den problematiken?

Calle Helgesson skulle fråga sin chef eller facket om han drabbades av en arbetsskada.

– Anmälningsplikten ligger hos individen. Därför kan det vara bra med en påminnelse i form av ett brev, eller som tidigare ett vykort som vi haft till dem som varit berättigade till föräldraförsäkring.

Ja, påminner ni medarbetarna om att söka pengar vid föräldraledighet?

– Nu skickar vi ett brev med en

påminnelse om att söka föräldraförsäkringen. I lönesystemet får vi in ansökningar om föräldraledighet och kan då skicka påminnelsen. Samtidigt är vår erfarenhet att föräldrar pratar ganska mycket med varandra om vilka förmåner och möjligheter som finns. De som är föräldrar eller har varit kända till föräldraförsäkringen, jag tror att merparten tar ut den ersättning de har rätt till. Vi har en relativt hög andel yngre medarbetare och jag tror att man pratar om sådana här saker på jobbet. AGS-anmälan, att anmäla sjukdom för den kompletterande försäkringen, är det vanligast att man missar.

Hur har de digitala anmälningsrutinerna ändrat er hantering?

– Även om målgruppen är begränsad – de flesta blir inte sjuka – så blir det många ärenden med 14000 medarbetare. Men vi

IKEA:S BÄSTA TIPS

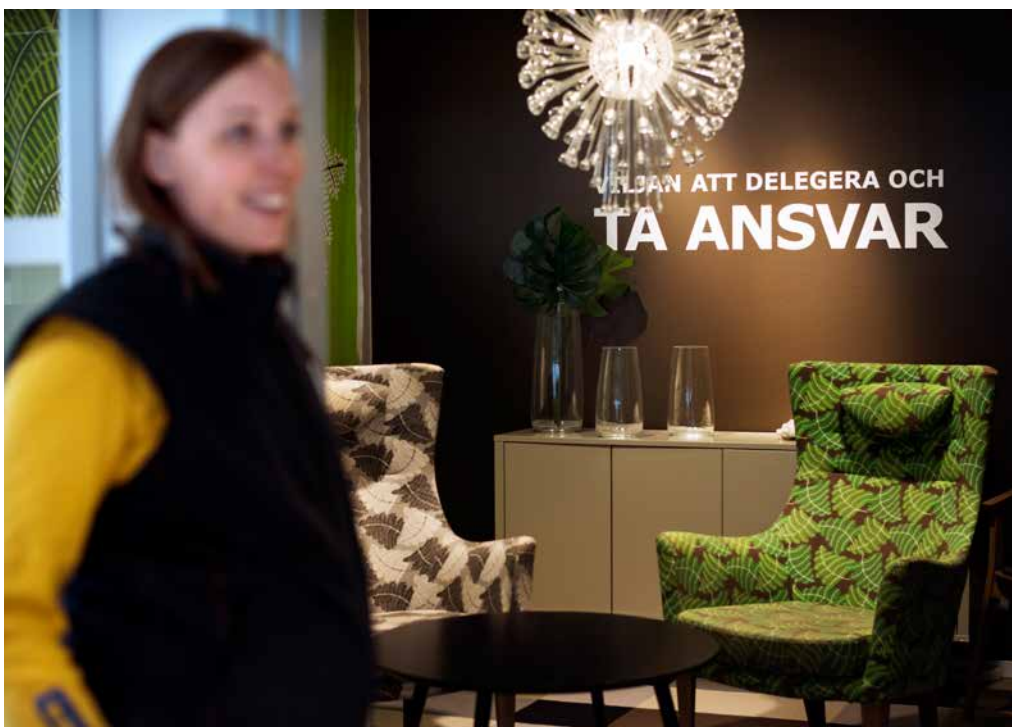
1 Ansvar. Utse en person i organisationen med specifikt ansvar för försäkringsfrågor. Då blir det lättare att stödja medarbetare som behöver hjälp. Dessutom faller frågan inte mellan stolarna.

2 Brev. Påminn aktivt om försäkringarna. Vi skickar brev till de anställda med påminnelse om försäkringarna.

3 Digital anmälan. Använd möjligheten att anmäla försäkringsärenden digitalt – det minimerar behovet av kompletteringar i efterhand och ger snabbare ersättning.

4 Missa inte. AFA Försäkrings försäkringar ingår i kollektivavtalet – se till att nyttja tjänsterna som redan är betalda.

Lisa Persson är försäkringsansvarig på HR-avdelningen.

Viktoria Hedman gillar "IKEA-andan".

IKEA i Uppsala har flera pågående ärenden hos AFA Försäkring.

” Det finns en 'IKEA-anda' som genom-syrar hela huset.

Viktoria Hedman, kassör på IKEA

har haft en intern diskussion om blankettfloran och ville gärna vara pilot eller åtminstone med på ett hörn när AFA Försäkring digitaliserade hanteringen. Blankettanvändningen var komplicerad. Nu har vi fått en effektiv och enkel hantering där en av fördelarna är att det inte går att skicka i väg ett halvfärdigt ärende. Historiskt har vi varit med om ett pingpongande med anmälningar som skulle kompletteras på olika sätt – nu kan man i stort sett inte göra fel.

– Vi får också besked av AFA Försäkring när de fått in en anmälan och en förfrågan om jämförelse i vårt lönesystem, det är ungefär två sådana förfrågningar i veckan och det är enkelt för oss att lägga ner några minuters jobb på svar. Det här gör att ersättningen i allmänhet landar mycket fortare hos den sökande. Utbetalningen kan komma

inom sju dagar sedan vi började med det digitala systemet och för oss har handläggningstiden förkortats till minst hälften. AFA Försäkring sitter med korrekta uppgifter från början, säger Jon Birgersson.

På varuhusgolvet i Uppsala träffar vi 25-årige Calle Helgesson vid en pall med doftljuset "SMÅTREV-LIG". Han jobbar i en poolgrupp, vilket innebär att man får rycka in här och där och prova olika arbetsuppgifter.

– Jag har jobbat här i två och ett halvt år och inte hört om några arbetsskador. Det som händer ibland är att någon cyklar omkull på vintern när de är på väg till jobbet. Och jag har en kollega som varit långtidssjukskriven. Om jag själv drabbades av en skada skulle jag vända mig till facket och min närmaste chef för att kolla hur jag skulle gå till väga.

MEN ÄVEN OM Calle inte upplevt några olyckstillbud sker det naturligtvis olyckor, eller andra händelser som blir försäkringsärenden, på en arbetsplats med 350 medarbetare. Lisa Persson berättar att varuhuset just nu har två pågående ärenden hos AFA Försäkring.

– En anställd som vred sig när hon lyfte en soffa och fick ont i ryggen, men där har det blivit avslag. Och så har vi haft en olycka på lagret där en truckförare hoppade av fordonet för att rätta till en pall som han fick över sig. I samband med arbetsskadan tappade han sina glasögon, som gick sönder. Det ärendet fick en hänvisning till trafikskadeförsäkringen där det blev avslag, och nu är det tillbaka hos AFA Försäkring.

Lisa menar att det kan vara en liten nackdel när medarbetarna själva gör en anmälan.

– Då har vi inte lika bra koll på vad som hände i processen och vi får inte info om att det blivit avslag. Min upplevelse är att det kan vara lite omständligt för vissa med anmälan, men det blir enklare för alla när man har gjort det några gånger. ●

Stress bakom många

Byggbranschen i Sverige är hårt olycksdrabbad trots att säkerheten är hög i ett internationellt perspektiv. Unga i åldern 16–25 år är mest utsatta och stress och bristande säkerhetskultur ligger bakom många olyckor. Byggföretaget Veidekke jobbar med att förändra attityder.

TEXTER: KRISTER ZEIDLER

VARJE ÅR INTRÄFFAR ungefär 1 000 allvarliga arbetsplatsolyckor i byggbranschen, varav flera med dödlig utgång. Forskningsstudien ”Bortom noll – en hälsofrämjande byggbransch”, som är finansierad av AFA Försäkring, har kartlagt orsakerna bakom olyckorna.

– I våra studier kan man konstatera att de vanligaste arbetsplatsolyckorna inom byggbranschen är fall- och halkolyckor och olyckor kopplade till manuella verktyg, säger Magnus Stenberg, forskare vid Luleå tekniska universitet som ligger bakom studien.

Magnus Stenberg

STRESS ÄR EN förklaring till många av olycksfallen. Bland dem som dagligen känner sig stressade i arbetet har 38 procent råkat ut för en allvarlig arbetsolycka, jämfört med 12 procent av dem som sällan eller aldrig känner sig stressade. Bakom stressen ligger ofta dålig planering, visar studien, som bygger på enkät svar från drygt 3 000 skadedrabbade byggarbetare.

Men även vilken löneform de

” De vanligaste arbetsplatsolyckorna inom byggbranschen är fall- och halkolyckor.

Magnus Stenberg

anställda har spelar in. De med ackords- eller prestationslön känner sig mer stressade än de som har en fast tidlön och drabbas också av fler allvarliga olyckor.

Risken att råka ut för en olycka hänger dessutom ihop med årstiden. Under vinterhalvåret inträffar fler allvarliga olyckor på grund av snö och is, dåliga ljusförhållanden och att det är smutsigt och stökigt på arbetsplatserna.

ALDER SAMT ATTITYD till hälsa och säkerhetskultur är ytterligare faktorer som påverkar olycksrisken. De som upplever säkerhetskulturen som dålig löper mer än dubbelt så stor risk att drabbas av en olycka jämfört med dem som tycker att säkerhetskulturen är bra.

När det gäller ålder är det unga, 16–25 år, som har störst risk att råka ut för en olycka, visar en ny statistikrapport från AFA Försäkring. De skär sig oftare än äldre på knivar och andra föremål och skadar sig mer på maskiner och verktyg.

Till de mest olycksdrabbade yrkesgrupperna hör snickare, betong- och anläggningsarbetare och målare.

Däremot har äldre byggarbetare betydligt högre risk än yngre att bli allvarligt skadade, och de drabbas oftare av fallolyckor.

För en person över 60 år är sannolikheten att råka ut för en allvarlig arbetsplatsolycka drygt fyra gånger så stor jämfört med gruppen under 25 år, visar forsk-

Hur arbetet planeras, vilken löneform de anställda har och attityden till

ningsstudien, vars resultat ska kunna användas i ett partsgemensamt åtgärdsprogram för att främja byggarbetares hälsa.

BYGGFÖRETAGET VEIDEKKE arbetar för att stärka säkerhetskulturen och minska olycksrisken på sina arbetsplatser. Säkerhetskörkort, värderingsarbete och AFA Försäkrings informationssystem för

olyckor på jobbet

säkerhet är faktorer som påverkar risken för arbetsplatsolyckor i byggbranschen.

FOTO: TT NYHETSBYRÅN

arbetsmiljö, BIA, är några vägar för att nå målet.

Säkerhetstänkandet genomsyrar all verksamhet i det norska byggbolaget Veidekke, som har omkring 1 600 anställda i Sverige. En viktig del är att skapa rätt attityd och beteende hos medarbetarna när det gäller hälsa, arbetsmiljö och säkerhet (HMS).

– Vi har så farliga arbets- >>>

AFA Försäkrings skadedatabas

- Innehåller 13 miljoner försäkringsärenden och sträcker sig tillbaka till 1970-talet.
- Omfattar alla försäkringsärenden som AFA Försäkring hanterar, till exempel arbetsolycksfall, färdolycksfall och arbetssjukdomar.

- Innehåller uppgifter om yrke, ålder, kön, olycksorsak och diagnos.
- Utgör underlag för AFA Försäkrings stöd till forskning och utveckling och för förebyggande arbete.
- Ligger till grund för AFA Försäkrings

rings årliga rapport "Allvarliga arbets-skador och långvarig sjukfrånvaro". I rapporten redogörs för vilka yrkesgrupper, sektorer, arbetsuppgifter och aktiviteter som är särskilt förknippade med olika typer av skador och sjukdomar.

- Underlaget används även för fyra delrapporter om året, nu senast om arbetsolyckor och sjukskrivningar i byggbranschen.
- Sökningar i databasen görs även på beställning från forskare och fack- och arbetsgivarförbund.

● ARBETSMILJÖ

>>> platser att det inte går att skapa hundra procents säkerhet. Då hänger det mycket på att man har rätt attityd, tar eget ansvar och inte tar risker, säger Kathrine Larsson-Andrén, HMS-chef för affärsområde anläggning på Veidekke.

Alla nyanställda får grundläggande kunskaper om hälsa, arbetsmiljö och säkerhet i företaget. Här ingår en webbutbildning om riskhantering och riskförståelse, ett slags säkerhetskörkort, som inte bara de anställda måste gå utan även alla de entreprenörer som är på någon av Veidekkes arbetsplatser.

Kathrine Larsson-Andrén

FÖRETAGET HÅLLER också på att införa AFA Försäkrings informationssystem för arbetsmiljö i byggbranschen, BIA.

– Det här med att lära sig av erfarenheter är en knäckfråga för hela branschen. Ofta kan samma typ av olycka hända igen och igen. Men det gäller att lära av det som skett och förbättra vårt arbetssätt. Där är BIA attraktivt för man kan söka på andras erfarenheter av samma typ av händelse, säger Kathrine Larsson-Andrén.

För att minska olycksriskerna och skapa en bättre arbetsmiljö strävar Veidekke också efter att begränsa underentreprenörskedjan till max två led på byggena. På det viset hoppas man komma åt oseriösa företag som ofta bryter mot arbetsmiljöreglerna. ●

Nu går byggbranschens aktörer samman för att förebygga olyckor.

FOTO: TT NYHETSBYRÅN

1000

bygg- och anläggningsarbetare, cirka, drabbas av arbetsolycksfall som leder till mer än 30 dagars sjukskrivning och/eller medicinsk invaliditet per år.

Kritiska faktorer för arbetsplatsolyckor

Alder:	Från 45 år och uppåt ökar risken för allvarliga olyckor. Mellan 45 och 49 år är risken 2,5 gånger högre än genomsnittet, över 60 år 4 gånger högre.
Löneform:	Ackords/prestationslön ökar risken med 1,7 gånger.
Stress:	Daglig stress innebär 4 gånger högre olycksrisk. Stress ibland 2,3 gånger högre olycksrisk.
Säkerhetskultur:	Dålig säkerhetskultur innebär 2,4 gånger högre olycksrisk.

EXEMPEL 1

En ung medarbetare, upplever mycket sällan eller aldrig stress, tidlön och bra eller mycket bra säkerhetskultur på arbetsplatsen.

Sannolikhet för allvarlig arbetsolycka:

5%

EXEMPEL 2

Medarbetare över 60 år, upplever dagligen stress, ackords-/prestationslön och dålig säkerhetskultur på arbetsplatsen.

Sannolikhet för allvarlig arbetsolycka:

76%

Samarbete för tryggare arbetsplatser

Håll Nollan heter ett branschgemensamt initiativ för att förebygga byggolyckor. Målet är att dela kunskap och erfarenhet och skapa gemensamma arbetssätt, standarder och upphandlingskrav.

BYGGBRANSCHEN I Sverige sysselsätter omkring 300 000 arbetstagare och varje år skadar sig tusentals personer. För att minimera antalet olyckor har 13 företag och organisationer startat "Samverkan för noll olyckor i byggbranschen", där bland andra Skanska, NCC, Peab och Sveriges Byggindustrier ingår. Ett område som medlemmarna kommer att inrikta sig på är att dela med sig av kunskaper, erfarenheter och metoder för att öka säkerheten på byggena.

– Grundprincipen är att arbetsmiljö är alltför viktigt för att ha som konkurrensmedel. I vanliga fall är vi stenhårda konkurrenter, men att konkurrera med arbetsmiljö är ju att indirekt bidra till att folk skadas på andras arbetsplatser, säger Ulrika Dolietis, som är vd för organisationen.

Det unika med satsningen är att samtliga aktörer i ett byggprojekt olika faser finns representerade som medlemmar. Till de prioriterade områdena hör att skapa gemensamma arbetssätt och standarder för säkerheten på byggena.

FOTO: YLVA SUNDGREN

Ulrika Dolietis är vd för organisationen Samverkan för noll olyckor i byggbranschen.

– Vi har olika branschkrav i dag på byggena. Kan man enas om vissa krav blir det enklare för entreprenörerna. Har man en branschstandard går det också enklare att ta fram gemensamma utbildningar där behov finns.

MEDLEMMARNA VILL även skapa en kultur och ett ledarskap i företagen som går ut på att arbetsmiljö och säkerhet alltid ska ha högsta prioritet. Ytterligare ett prioriterat område är att ställa

”
Kan man enas om vissa krav blir det enklare för entreprenörerna.

Ulrika Dolietis, vd

krav på säkerheten i anbuds- och upphandlingsprocessen och följa upp dessa. På en del byggarbetsplatser kan 20 procent vara egna yrkesarbetare medan resterande 80 procent hör till underentreprenörerna.

– Det är betydligt enklare att jobba med anbudsprocesser om vi har tydliga krav. Det blir lättare som byggherre att ställa krav på entreprenörerna, och för entreprenörerna att ställa krav på underentreprenörerna, säger Ulrika Dolietis. ●

38

procent av dem som dagligen känner sig stressade under arbetet har råkat ut för allvarliga arbetsolyckor. Motsvarande siffra för dem som sällan eller aldrig känner sig stressade under arbetet är 12 procent.

FOTO: VEIDEKKE

13

företag och organisationer har startat "Samverkan för noll olyckor i byggbranschen", däribland Skanska, NCC, Peab och Sveriges Byggindustrier.

”Vibrationsskador – ett onödigt problem”

De som drabbas av vibrationsskador tvingas inte sällan leva med kroniska hälsoproblem och värk. Men det går att förebygga skadorna och det finns tekniska lösningar för att tillverka verktyg och maskiner som inte avger skadliga vibrationer.

TEXT: KRISTER ZEIDLER

SKADOR FRÅN vibrerande maskiner och handhållna verktyg har blivit vanligare än bullerskador och utgör i dag 36 procent av alla godkända arbetssjukdomar hos AFA Försäkring. Ökningen syns också hos de arbets- och miljömedicinska klinikerna i landet, bland annat i södra Sverige där en fjärdedel av patienterna söker hjälp för vibrationsskador.

– En del har knappt någon känsel i händerna, de kan inte styra händerna ordentligt och har ständig värk. Sedan är det också det här med vita fingrar som gör att man är känslig för kyla, säger Catarina Nordander, överläkare vid Arbets- och miljömedicin Syd.

Till de yrkesgrupper som drabbas hör främst bygg- och anläggningsarbetare, maskinförare och montörer, men vibrationsskador förekommer även bland tandvårdspersonal.

Inom byggsektorn används en rad olika vibrerande verktyg, som bilningsmaskiner, spikpistoler och slående bormaskiner. De som får

skador tvingas ofta byta arbetsuppgifter, men jobbar man som betongarbetare eller på ett håltagningsföretag är det inte alltid så enkelt.

– Det är inte ovanligt att folk väljer att köra på ändå. Sedan kommer de tillbaka efter några år och är mycket sämre.

VARJE DAG JOBBAR 400 000 arbetstagare med vibrerande verktyg och maskiner i mer än två timmar, enligt Arbetsmiljöverket. Men alla söker inte hjälp när de får besvär. I ett forskningsprojekt finansierat av AFA Försäkring ska Catarina Nordander kartlägga hur utsatta snickare är.

– Om jag gissar så finns det ett mörkertal, men hur stort det är vet jag inte. Det är lagstadgat att man ska erbjuda sin personal medicinsk kontroll vart tredje år. Men det är väldigt många som inte blir erbjudna detta, och som inte heller vet om det, säger hon.

Det finns regler för hur länge man får använda vibrerande

Tandvårdspersonal är utsatta för skadliga vibrationer, liksom bland

”
Om jag gissar så finns det ett mörkertal.

Catarina Nordander, forskare

verktyg under en arbetsdag, men de efterlevs sällan. Skyddsvärdena för hand- och armvibrationer, som kräver åtgärder från arbetsgivarens sida om de överskrids, behöver också sänkas, enligt en kunskapssammanställning vid Umeå universitet.

ETT ANNAT PROBLEM är att maskintillverkarna inte är skyldiga att hålla nere vibrationerna i de produkter de tillverkar.

– På bullersidan är det reglerat hur mycket buller en maskin får släppa ut, och på en bil hur mycket avgaser den får släppa ut. Men när

annat snickare, byggnadsarbetare och bilmekaniker. Men vibrationsskadorna kan förebyggas.

FOTO: SHUTTERSTOCK

det gäller vibrationer är det fritt fram att släppa ut hur mycket som helst, säger Hans Lindell, forskare på Swerea.

Avsaknaden av regler har hållit tillbaka den tekniska utvecklingen, menar han. Men det går att få ner vibrationerna med ganska enkla medel, vilket forskare visat i ett projekt finansierat av AFA Försäkring inom stenindustrin.

– Det viktigaste är att användarna börjar ställa krav på tillverkarna. Det är ett onödigt problem. Maskiner behöver inte vibrera och skada människor.

Ytterligare ett problem är att den standard som finns i dag inte tar hänsyn till stötar, slag och högfrekventa vibrationer. Det gäller bland annat för mutterdragare som används i bilverkstäder och verktyg inom tandvården.

– Om man beaktar de högfrekventa vibrationerna är de tekniskt sett lätta att ta bort. Vi har byggt ett antal prototyper, bland annat för mutterdragare, där man får ner vibrationerna till en tiondel. Det är dessutom förenat med låga kostnader, säger Hans Lindell.

Både han och Catarina Nord-

”*Vibrationerna är tekniskt sett lätta att ta bort.* Hans Lindell, forskare

SÅ KAN VIBRATIONSSKADOR FÖREBYGGAS

- Variera arbetsuppgifterna genom att rotera arbetet mellan arbetstagarna. Planera arbetet så att det finns pauser inlagda. Informera och utbilda arbetstagarna i att använda utrustningen på rätt sätt. Använd skyddskläder som skyddar mot fukt och kyla.
- Köp in färdigtillverkat material, till exempel självkompakterande betong.
- Köp in fjärrstyrda, fristående maskiner eller maskiner som vibrerar så lite som möjligt. Se till att underhålla vibrerande maskiner och fordon.
- Smartvib heter en liten manick som tillsammans med en app i mobilen gör det enkelt att mäta och riskbedöma vibrationer när man använder verktyg, maskiner eller fordon som vibrerar. Läs mer på smartvib.se.
- ”Vibrationsstickan” är ett analogt hjälpmedel utvecklat vid Umeå universitet för att bedöma risken för skador med hand- och armvibrationer.
- På fhvmetodik.se och arbetsvis.se finns information om vibrationer och modeller och verktyg för att bedöma risken för vibrationsskador.

ander anser ändå att det blivit bättre och att maskintillverkare och byggföretag blivit mer medvetna om problemen med vibrationer och vill göra något åt dem.

– Vi har rätt mycket samtal med byggindustrin och de har vaknat till nu och har en god intention att ta tag i de här problemen. Det är många utmaningar i byggbranschen och de har mest oroat sig för dödsolyckor och sådant som fall från hög höjd, och mindre för de här långvariga effekterna, som vibrationsskador, säger Catarina Nordander. ●

Ett nytt arbetssätt har gjort att AFA Försäkring når fler med rätt till ersättning från Tjänstegruppliv.

Allt fler efterlevande får ersättning

Nu ökar antalet anhöriga som får ersättning från AFA Försäkrings Tjänstegrupplivsförsäkring, TGL. Anledningen är en storsatsning på information.

TEXT: PER CORNELL

FÖRSÄKRINGEN Tjänstegruppliv, TGL, är tänkt att trygga att anhöriga ska klara sig även efter att ens partner har avlidit. Den innehåller en begravningshjälp och en summa som varierar beroende på

den avlidnes ålder. Den här typen av försäkringar finns inom många avtalsområden, AFA Försäkrings variant omfattar privatanställda arbetare.

SVÄRIGHETEN FÖR DEN anhörige som är förmånstagare är att det ju är mycket annat att tänka på när ens partner eller förälder har avlidit. Då kanske man missar att själv ansöka om denna ersättning.

– Tidigare har vi utrett vilka som har rätt till ersättning och sedan försökt att kontakta dem. Det har varit så komplicerat och tidskrävande

”
Det är viktigt att ersättningen betalas ut snabbt.

Pernilla Fiala, skadereglerare

de att dödsboet har hunnit stängas eller att det inte längre finns någon kvar på den adressen. Därför har vi börjat jobba på ett helt nytt sätt, säger Pernilla Fiala, skadereglerare på AFA Försäkring.

DE HAR I STÄLLET vänt på flödet och skickar direkt ut ett informationsbrev kring försäkringen som går till dödsboet till alla avlidna. Här finns information om vilka som omfattas av AFA-försäkringen samt vilka bolag den anhörige ska kontakta om den avlidne har jobbat statligt eller kommunalt.

– Det här leder till att vi får in betydligt fler ansökningar om ersättning, som vi då utreder. Det är mer effektivt och leder till att fler får ersättning. Dessutom får de ersättningen betydligt snabbare.

Varför är det viktigt?

– Vårt uppdrag är att försäkringen ska användas. Och det är viktigt att ersättningen betalas ut snabbt, för den innehåller en begravningshjälp bland annat. Dessutom stängs dödsboet efter tre månader. Kommer vår ersättning senare blir det besvärligt att öppna dödsboet igen.

Är det stora summor som betalas ut?

– Ja, sedan den första januari i år har vi redan betalat ut över 57 miljoner kronor.

Hur mycket får man i ersättning från TGL?

– Begravningshjälpen ligger på 22 400 kronor och för avlidna under 55 år är ersättningen 268 800 kr.

Hur reagerar anhöriga som ni får kontakt med?

– De blir ofta väldigt glada när de får veta att de kan ha rätt till ersättning. Många ringer till oss när de har fått brevet och då kan vi ofta reda ut om de hör till oss eller om de ska söka ersättning från något annat försäkringsbolag. ●

Nästa nummer kommer i oktober 2017. Tipsa gärna redaktionen på mejladressen tryggpajobbet@afaforsakring.se AFA Försäkring, Klara Södra Kyrkogata 18, 106 27 Stockholm

Prenumerera på nyhetsbrevet Trygg på jobbet afaforsakring.se/tryggpajobbet